

УДК 811.111'06

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОНТАМІНАНТІВ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Колесник Г.О.

Національний університет «Львівська політехніка»

Робота присвячена аналізу структурних і семантичних особливостей слів, утворених шляхом контамінації. Автор проводить семантичну класифікацію контамінантів, виявляє причини їх поширення у різних сферах діяльності. Дослідження дали змогу відокремити групу слів з крайнє негативним значенням, здібних провокувати агресію і ворожнечу. Проведена аналогія з новітніми контамінантами в українській мові. Зокрема, встановлені особливості їх функціонування в процесі комунікації.

Ключові слова: контамінант, семантика, структура, маркування, лексема.

Постановка проблеми. Розширення глобалізації на початку XXI століття, стрімкий прогрес у всіх сферах людської діяльності, розповсюдження інформаційних телекомунікацій і, нарешті, зміни у соціальній активності і ідентифікації особистості неодмінно впливають на словниковий склад мови. Численні інновації науково-технічної галузі, соціальні та політичні потрясіння прагнуть більш експресивного втілення, здатного влучно впливати на сприйняття реципієнтом. Функціональність і інформативність стають на перше місце, що вимагає принципово нової форми втілення. Протягом останніх двох десятиліть найпродуктивнішим і перспективним способом утворення нових слів в сучасній англійській мові, обумовлений перш за все поза-мовними чинниками, є контамінація – утворення нової лексичної одиниці шляхом з'єднання фрагментів двох і більше існуючих слів. Контамінанти стрімко поповнюють комунікативний простір у всіх галузях діяльності. Крім того, створення контамінованих лексем широко використовується як метод лексико-креативного розвитку дитини. Отже, поширення контамінантів потребує вивчення принципу їх утворення і функціонування в сучасній англійській мові.

Мета даної статті – провести структурний і стилістичний аналіз контамінованої лексики; визначити сфери вживання і причини виникнення стилістично нейтральних і стилістично маркованих контамінантів, акцентуючи увагу на словах з крайнє негативною конотацією, слів ненависті, функціональність яких не достатньо освітлена у попередніх дослідженнях.

Матеріалом дослідження послужили тексти художніх творів (О. Генрі, Льюїс Керролл, В. Канн, С. Кінг), англійські видання: Daily Telegraph, The Times, The Economist, тексти рекламних оголошень, а також словник неологізмів англійської мови O'Byrne N.A. Dictionary of New Words and Expressions.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В «Словнику лінгвістичних термінів» О.С. Ахманової контамінація визначається як «взаємодія мовних одиниць, які стикаються або в асоціативному, або в синтагматичному ряді, що призводить до їх семантичних або формальних змін або до утворення нової (третьої) мовної одиниці» [1, с. 200].

Дослідники неоднозначно трактують спосіб словотворення контамінантів, розглядаючи їх як різновид аббревіатури (О.С. Кубрякова), складан-

ня основ (І.І. Заботкіна, Т.Р. Тимошенко), ускінення і накладання морфем як мінімум двох слів (Stefan Th. Gries), непередбачуваність характеру утворення нових лексичних одиниць відмічав Джон Алджео, відокремлюючи 16 структурних моделей. Але дедалі більше дослідники волюють вважати контамінацію самостійним способом словотворення, унікальним по своїй суті, який не має чітких структурних закономірностей (Н.А. Лаврова, А. Мурадян, Л.Ф. Омельченко, Т.Н. Астафурова, О.Н. Сухорукова).

Сучасні лінгвісти сходяться в тому, що контамінація є креативною і продуктивною словотворчою моделлю (Н.А. Лаврова, Л.Ф. Омельченко, Stefan Th. Gries, Т.Н. Астафурова, О.Н. Сухорукова).

Викладення основного матеріалу. Контамінанти, або їх ще називають слова-портмоне, слова-злитки, слова-бленди, телескопічні слова, стають відомими в англійській мові ще з середини XIX століття. Першим фіксованим контамінантом вважають *anecdoteage* < *anecdote*+*dotage* (старий, дряхлий, не сучасний), Thomas De Quincey «Anecdoteage» (1823). Поширення контамінанти набувають наприкінці XIX століття з появою твору Льюїса Керролла «Аліса у країні чудес», із якого відомі слова *galump* < *gallop* + *triumph* (тріумфальний галоп), *chortle* < *chuckle* + *snort* (фиркання). Оскільки контамінанти є втіленням індивідуальних поглядів і лінгвокреативних здібностей автора, а також обумовлені актуальністю контексту, більшість з них зберігають оказіональний характер. Однак деякі нові слова інтенсивно вживаються у різних мовних ситуаціях великою кількістю користувачів, виходячи за межі професійного або стилістичного кола, і фіксуються в друкованих словниках.

Найбільша продуктивність серед лексем даного типу спостерігається серед іменників. Значно рідше утворюються у такий спосіб дієслова: *washine* < *wash* + *shine* (митися до блиску), *abroadcast* < *abroad* + *broadcast* (передати повідомлення за кордон); *recomember* < *recollect* + *remember* (нагадати, щоб запам'ятати). Найменше контамінантів нараховуємо серед прикметників: *alphameric* < *alphabet* + *numeric* (той, що складається із букв і цифр); *fantabulous* < *fantastic* + *fabulous* (надзвичайний). З'єднанням фрагментів лексем користуються для утворення власних імен, назв торгових марок, корпорацій, географічних назв: *Vitalena* < *Vitaliy* + *Lena*; *Adidas* < *Adolf* + *Dassler*; *Bradgelina* < *Brad* +

Angelina; Dariel < *Daria* + *Daniel*; *Kanorado* < *Kansas* + *Colorado*.

Процес утворення нових мовних одиниць шляхом контамінації не має чітких структурних закономірностей. Головною вимогою до нового сполучення є його інформативність, експресивність і благозвучність. Похідні компоненти не завжди скомбіновані таким чином, що звукова оболонка утвореного слова дозволяє реконструювати фрагменти і розпізнавати смисл контамінанта як *videot* < *video* + *ideot*. На семантику більшості новостворених не вказують його складові, які не просто відокремити, на відміну від складних слів з чітким стиком компонентів і прозорою семантикою: *boyfriend*, *moonlight*, *footprints*, *watchmaker*. Таким чином, враховуючи фонетичні і семантичні критерії, можна розкласти існуючі контамінанти на основні структурні моделі згідно класифікації Джона Алджео:

1. Складання двох усічених основ з накладанням фонем: *smog* < *smoke* + *fog*; *motel* < *motor* + *hotel*; *umbersoll* < *umbrella* + *parasol*; *mobisode* < *mobile* + *episode*; *cyborg* < *cybernetic* + *organism*. Ця структура є найпоширенішою.

2. Складання морфем (морфів) першого компонента з кінцевими морфемами (морфами) другого компонента без накладання: *metrosexual* < *metropolitan* + *heterosexual*; *Oxbridge* < *Oxford* + *Cambridge*; *informercial* < *information* + *commercial*, *padlock* < *pedestrian* + *gridlock*.

3. Складання повної основи одного компонента з усіченою основою другого компонента: *narcoma* < *narcotic* + *coma*; *sundaily* < *Sunday* + *daily*; *braxit* < *Britain* + *exit*; *movieoke* < *movie* + *karaoke*.

4. Складання двох повних основ з міжслівним накладанням: *alcoholiday* < *alcohol* + *holiday*; *slanguage* < *slang* + *language*.

Також в процесі вивчення теми дослідження нами були виявлені слова, утворені шляхом поєднання більш ніж двох фрагментів. Це найменш продуктивний спосіб словотворення, що пояснюється складністю поєднання трьох і більше компонентів у фонетичних, морфологічних і семантичних параметрах: *crasaniculously* < *crazily* + *insanely* + *ridiculous* (до смішного несамомото); *gignornagantuanly* < *gigantic* + *enormous* + *gargantuan* (жахливо величезний). В силу своєї складності і неблагозвучності трьохкомпонентні контамінанти переважно залишаються оказіоналізмами.

Не менш цікавим є аналіз семантичної характеристики контамінантів. Мова миттєво реагує на будь-які соціальні потрясіння появою експресивних неологізмів. Серед морфологічних неологізмів найбільш продуктивними в сучасній англійській мові є контамінанти. Н.А. Лаврова відмічає стилістичну неоднорідність контамінованої лексики, класифікуючи її на стилістично нейтральну і марковану. До нейтральної лексики безумовно належать терміни у галузі науки і техніки, медицини, військової справи: *loxygen* < *liquid* + *oxygen*; *identikit* < *identity* + *kit*; *gasohol* < *gasoline* + *alcohol*; *radome* < *radar* + *dome*; *varistor* < *varied* + *resistor*; *avionics* < *aviation* + *electronics*; *medspeak* < *medical* + *speak*; *payphone* < *pay* + *telephone*. Спираючись на матеріали словника неологізмів Н.О. Бірна «A Dictionary of

New Words and Expressions», припускаємо, що стилістично нейтральні контамінанти складають приблизно 16%, більшість з них – терміни.

Активніше утворюються контамінанти з емоційним навантаженням. Новізна, неочікувано занижений стиль, жартівлива (деколи сатирична) семантика і благозвучність привертають увагу і роблять ці слова легкими для запам'ятовування і мовного маніпулювання. Серед емоційно маркованих контамінантів більшість мають позитивну семантику, велика частка з них припадає на розмовну мову, літературний і публіцистичний жанр, рекламу: *bubblicious* < *bubble* + *delicious*; *chocice* < *chocolate* + *ice*; *floatel* < *floating* + *hotel*; *maxaroni* < *maximal* + *macaroni*.

Окрему групу складають слова, придумані дітьми, або слова, утворені як ненавмисні мовні помилки: *mugly* < *mug* + *ugly*; *foodgerator* < *food* + *refrigerator*; *elefun* < *elephant* + *fun*; *threepreat* < *three* + *repeat*.

Негативно-емоційні контамінанти мають образливий, зневажливий характер, справляють міцний психологічний вплив на реципієнта. Коли звичні слова не призводять до очікуваного резонансу, штучно утворюються більш експресивні вирази, здібні вражати новизною форми і семантики. Аналізуючи події сьогодення, можна стверджувати, що подібні слова стають передвісниками агресії, виконуючи функцію вербальної зброї у ідейних протистояннях, підсилюючи відчуття групової єдності і витісняючи непричетних до певної групи осіб: *sheeple* < *sheep* + *people*; *hatriot* < *hate* + *patriot*; *abnormous* < *absurd* + *enormous*; *ninyversity* < *ninny* + *university*; *frenemy* < *friend* + *enemy*; *shamnesty* < *sham* + *amnesty*; *pollutician* < *polluted* + *politician*; *infoganda* < *informercial* + *propaganda*; *trumpmentum* < *Trump* + *momentum*; *Trumputin* < *Trump* + *Putin*.

Тенденція до утворення слів з крайнє негативним значенням, слів ненависті, шляхом контамінації спостерігається також в українській мові як реакція на політичні і соціальні події: *лугандонія*, *майдауни*, *ханпутін*, *путіноміка*, *рашисти*, *таріфоцид*. Подібні неологізми, утворені на хвилі соціальних або політичних хвилювань, зберігають оказіональний характер, обмежені контекстом певних подій та явищ. Однак, коли слово розповсюджується серед широкого кола користувачів, вживається регулярно в різних мовних ситуаціях, виходячи за межі початкового контексту, воно стає фіксованою одиницею лексичного складу мови або моделлю для утворення слів з подібною семантикою. Прикладом може бути слово *Watergate* (скандал в Америці, який закінчився крахом влади), за аналогом якого (а саме додаванням кінцевого фрагмента *-gate*) утворюються слова, для позначення будь-яких гучних скандалів: *Monicagate*, *Diselgate*, *Berlingate*, *Hollywoodgate*, *Volkswagengate*.

Висновки та перспективи подальших досліджень. На підставі фонетичного, структурного, семантичного аналізу, можемо зробити висновок, що контамінація є найбільш продуктивним і перспективним способом словотворення в сучасній англійській мові. Поширення контамінантів обумовлено тим, що в силу своїх структурних, і семантичних особливостей, вони експресивно, стис-

ло, влучно коментують насущні події та явища сучасного світу. Більшість контамінантів рідко переходить у загальноновживану лексику, залишаючись оказіоналізмами, оскільки є контекстуально залежними. Перспективним є вивчення тенденції збагачення лексичного складу сучасної

англійської мови контамінованими одиницями, причини їх комунікативного обмеження а також виявлення їх лексико-креативного потенціалу на всіх рівнях мовлення. Окремого вивчення потребує використання технології утворення контамінантів з метою креативного розвинення дитини.

Список літератури:

1. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. – Изд. «Советская энциклопедия», Москва – 1966. – 598 с.
2. Кубрякова Е.С. Теория номинации и словообразование. – Изд. Либроком, 2010. – 88 с.
3. Лаврова Н.А. Контаминация в современном английском языке: a fait accompli. – М.: Прометей, 2012. – 222 с.
4. Мурадян А.Ю. Словослияние и слова-слитки в английском языке / А.Ю. Мурадян // Вестник ЛГУ. Серия истории, языка, литературы. – 1975. – Л.: Изд-во Ленингр. ун-та. – С. 2-12.
5. Деякі тенденції у розвитку телескопійних слів сучасної англійської мови / Омельченко Л.Ф., Максимчук Н.М., Бех П.О., Биркун Л.В. – К.: НМК ВО, 1992. – 59 с.
6. Заботкина В.И. Новая лексика современного английского языка: учеб. пособ. для ин-тов и фак-тов иностр. яз. / В.И. Заботкина. – М.: Высшая школа, 1989. – 126 с.
7. Астафурова Т.Н., Сухорукова О.Н. Структурно-семантические и функциональные особенности телескопических единиц в массово-информационном дискурсе (на материале англоязычной прессы) // Вестник ВолГУ. Серия 2: Языкознание. – Волгоград, 2005. – № 4. – С. 130-134.
8. Тимошенко Т.Р. Телескопия в словообразовательной системе современного английского языка: дис. канд. филол. наук: 10.02.04 / Т.Р. Тимошенко. – К., 1975. – 176 с.
9. Algeo J. Blends: A structural and systematic view // American Speech. – 1977. – № 52. – P. 47-54.
10. John Ayto, The Longman Register of New Words, The Bath Press ltd, Avon, 1989., II.
11. Stefan Th. Gries, «Shouldn't it be breakfunch? A quantitative analysis of blend structure in English», linguistics 42-3 (2004). – P. 639.
12. O'Byrne N.A. Dictionary of New Words and Expressions. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://homepage.eircom.net/~nobyrne/humour.htm>

Колесник Г.А.

Национальный университет «Львовская политехника»

СЕМАНТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ КОНТАМИНАНТОВ В СОВРЕМЕННОМ АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

Аннотация

Работа посвящена анализу структурных и семантических особенностей слов, образованных путем контаминации. Автор проводит семантическую классификацию контаминантов, выясняет причины их распространения в различных сферах деятельности. В результате исследования была выделена группа слов с крайне негативным значением, которые провоцируют агрессию и вражду. Проведена аналогия с новейшими контаминантами в украинском языке. Кроме того, установлены особенности их функционирования в процессе коммуникации.

Ключевые слова: контаминант, семантика, структура, маркировка, лексема.

Kolesnyk H.A.

Lviv Polytechnic National University

SEMANTICAL PECULIARITIES OF CONTAMINANTS IN THE MODERN ENGLISH LANGUAGE

Summary

The article is devoted to the study of structural and semantical peculiarities of the words formed by blending parts of existing words. The author determines the semantical classification of the blends and investigates the reasons of their spreading in various branches of society. The emphasis is put on the group of words causing the aggression and hate. The comparison with the latest contaminants in the Ukrainian language has been made while investigating. Further, the peculiarities of their functioning were defined in this article.

Keywords: contaminant, semantics, structure, marking, lexeme.